అరిచేతిలో వైకుంఠం

మాళ్ళబ్బు కేవలం సంస్కృతిని పెంపొందించటానికి ఏర్పాటయినది కావటం చేత లోకాభిరామాయణం మాట్లాడుకునేటందు కెవరూ దొరికే వాళ్ళుకారు. అందరూ చీట్లపేకలు మొదలైన సాంస్కృతిక వ్యాపకాల్లో నిమగ్నులై ఉండేవారు. పోగా సాంస్కృతిక వాసన బొత్తిగా లేని వాళ్ళం మేం ముగ్గురం నలుగురం ఉండే వాళ్ళం. మేమైనా కబుర్లుచెబితే వినేవాళ్ళమేగాని చెప్పగల వాళ్ళంకాం.

అందుచేత మాకు భగవాన్లుగారు దైవప్రసాదంలాగా దొరికాడన్నమాట. ఆయన విలవ కనిపెట్టటానికి మాకాటే కాలం పట్టలేదు. సీమచింతకాయలు మొదలు కొని సినిమాలదాకా ఆయన అనేక విషయాలను గురించి ధారాళంగా చెప్పేవాడు. పురాణయుగంలో సూతుడు మాట్లాడుతుంటే శౌనకాది మహామునులైతే యే విధంగా చెవులురిక్కించి తన్మయులై వినేవారో భగవాన్లు చెప్పే కబుర్లు మేం అంతా ఆసక్తితో వినేవాళ్ళం. ఆయన కసలు మేం సూతుల వారని నామకరణం కూడా పేశాం.

ఒకనాటి గోష్ఠి సినిమాల మీదికి వెళ్ళింది.

"సుమారుగా ఉజ్జాయింపున ఒక మాదిరి పిక్చరు తీయాలంటే రమారమీ ఏపాటి పెట్టుబడి అవసరమౌతుందంటారు?" అని అడిగాడు మా సదస్యం. అతనికి మాటలు తూచి మాట్లాడ్డం అలవాటు. అంతేగాక అతను ఏ ప్రశ్న వేసినా అది తనకు అత్యంత ముఖ్యమైన సమస్య అనిపించేటట్టుగా తోపింపజేసేవాడు. నా మటుకు నేను సదస్యం వేసిన ఈ ప్రశ్న విని అతనే సుమారుగా ఉజ్జాయింపున ఒక మాదిరి పిక్చరు రమారమీ తీయబోతున్నాడనుకున్నాను.

ఆ ప్రశ్నకు మా సూతులవారు ఒక చిరునవ్వు నవ్వాడు, ఆయన తల అడ్డంగా ఆడించి, "ఇప్పుడు కాలం మారిపోయింది" అన్నాడు.

నలుగురమూ ఆయనకేసి ప్రశ్నార్థకంగా చూశాం. సూతులవారు గొంతు సవరించుకున్నాడు. ఏదోకథ రాబోతుందని మాకర్థ మయింది.

"వెనకటి రోజుల్లో—అంటే పదిహేనేళ్ళ క్రితం[1]-నేనో మనిషిని చూశాను. ఆయన రెండు వందల రూపాయల పెట్టుబడితో ఒక పిక్చరు తీశాడు," అన్నాడు మా సూతులవారు.

---

1. కథాకాలం 1953

"ఎట్లాగెట్లాగూ?"
"పిక్చరు పూర్తి అయిందా?"
"లాభం వచ్చిందాండీ?"

తొందరపడకుండా ఉంటే అన్ని ప్రశ్నలకూ సమాధానం వస్తుందన్నట్టు మా సూతులవారు సంజ్ఞచేసి కథ ప్రారంభించాడు.

* * *

ఆ రోజుల్లో మా బంధువులు కొందరు మద్రాసులో పిక్చరొకటి తీశారు. నాలాగే వాళ్ళకూ్కడా సినిమాలను గురించి ఏమీ తెలీదు. అందుచేత నేను వాళ్ళకి కాస్త ఆసరాగా ఉంటానని నన్నుకూడా రమ్మన్నారు. నేను మాత్రం చేసే పెద్దపనేమీ లేకపోవటంచేత వాళ్ళ వెంట వెళ్ళాను. నేను రావటంవల్ల వాళ్ళకు నష్టమేమీ కలగలేదు. సినిమా గొడవ తెలీనివాణ్ణి నేను కూడా ఉండటం వాళ్ళకి కొంతలో కొంత ధైర్యంగా ఉండేది. లాడ్జిలో మంచి వేపుడు కూరలు చేయించటానికీ, అప్పుడప్పుడూ పెసరట్లతో పాటు అల్లప్పచ్చడి వేయించటానికీ, అప్పటికప్పుడు బానలో అవరాయ వేయించటానికి నేను బాగా సహకరించాననే చెప్పగలను.

మా పిక్చరేమయిందంటారా? అది వేరే కథ. నేను చెప్పదలచిన కథ అది గాదు.

మా పిక్చరు తీసే స్టూడియోలో మాకు మంచి ఆదరం ఉండేది. కారణం ఆ స్టూడియోలో తీస్తున్న పిక్చరు ఆ రోజుల్లో ఇది ఒకటే. అసలే డిప్రెషన్[1] అందులో అది పెద్ద ప్రసిద్ధిగల స్టూడియో కాదు· స్టూడియోవాళ్ళు మమ్మల్ని బాగా చూసేవారని చెప్పాను గదూ? మా లాడ్జి స్టూడియోకు చాలా దగ్గరగా కూడా ఉండేది. అందుచేత మాకు షూటింగున్నా లేకపోయినా స్టూడియోకు వెళ్ళి కాలక్షేపం చేస్తుండేవాణ్ణి. ముఖ్యంగా కామెరామెన్ శ్రీనివాసన్, సౌండ్ రికార్డిస్టు రాఘవన్ కూడా నాతో వచ్చీరాని తెలుగులో ఆప్యాయంగా మాట్లాడేవాళ్ళు.

ఇట్లాగే ఒకరోజు నేను స్టూడియోలో ఉండగా ఒక పరమడొక్కు కారులో ఒక పెద్దమనిషి దిగాడు. ఆయన నడివయస్సువాడు. ఆయన మాట్లాడుతున్నా, నడుస్తున్నా, ఊరికే నిలబడి ముక్కుతుడుచుకుంటున్నా కూడా ఎంతో తొందరమీద ఉన్నట్టుగా కనబడేవాడు. ఆయన వెంట ఒక యువకుడు కూడా ఉన్నాడు, చొక్కా మీద పాంటు వేసుకొని. ఆ యువకుడి చంకలో పెద్ద ఫైల్ వుంది.

"నా పేరు చిదంబరం. మీ స్టూడియో మేనేజరెవరు?" అడిగాడా మధ్యవయస్కుడు శ్రీనివాసన్‌ను.

"చెప్పండి, మేమంతా మేనేజర్లమే" అన్నాడు శ్రీనివాసన్.

ఇందులో అబద్ధం ఏమీలేదు. ఆ స్టూడియోకు అయిదుగురు భాగస్వాములు.

---

1. ఆర్థికకాటకం (1929-34)

అయిదుగురూ అయిదు డిపార్టుమెంట్లు పనిచేసేవారు. ఇక మేనేజరంటూ ఉండిన వాడు కేవలం గుమస్తా. లెక్కలూ అవీ చూసేవాడు.

"నేను పిక్చరు తీస్తాను. నాకు పని తొందరగా జరగాలి. మీ స్టూడియోలో ఎక్కువ పని లేదని తెలిసింది. పోనీ మీ స్టూడియోలోనే తీస్తామని యోచించాను. ఇదుగో, ఈ పిల్లకాయ నా స్క్రిప్ట్‌రైటర్. నేనే ప్రొడ్యూస్ చేసి డైరెక్టు చేసుకుంటాను" అన్నాడు చిదంబరం.

"చాలా మంచిది," అన్నాడు శ్రీనివాసన్ తమిళ భాషలో.

"ముందు ఒక రీల్ టెస్టుతీస్తాం. దాన్ని నా భాగస్వాములుచూసి ఆమోదించిన తరవాత స్టూడియో ఎగ్రిమెంట్ చేస్తాం" అన్నాడు చిదంబరం.

ఈ టెస్టు ఎప్పుడు తీస్తావు, ఎవరితో తీస్తావు, అని శ్రీనివాసన్ అడిగాడు. ఆ సాయంకాలమే తన ఆర్టిస్టును తెస్తాననీ, ఏదో ఉన్న సెట్టుమీదనే నాలుగైదు షాట్లు తీస్తామనీ చిదంబరం అన్నాడు. సాయంకాలం వచ్చేటప్పుడు ఒక రీల్ నెగెటివ్, సౌండూ తెస్తానన్నాడు. మా కోసం వేసిన సెట్టొకటి ఉంటే చూపించారు.

"నాది సోషల్ పిక్చర్. ఇది చూస్తే పౌరాణిక్ పిక్చర్ సెట్టల్లే వుంది. అయినా ఫరవాలేదు. ఈ వాకిలికి కర్టెన్లు తగిలించండి. ఈ మూలగా రెండు క్రోటన్ తొట్లు పెట్టండి. ఈ మధ్యగా కొంచెం డ్రాయింగ్ రూమ్ ఫర్నిచర్ ఆరెంజ్ చెయ్యండి. పని అయిపోతుంది" అని హెచ్చరించి చిదంబరం యువకుడితో సహా నిష్క్రమించాడు.

మామూలుగా సాయంత్రం ఆరుకల్లా పని మానెయ్యటం స్టూడియోకు అలవాటు. కాని ఈ రోజు కొత్తబేరం తగులుతుందన్న ఆశతో అందరూ చిదంబరం కోసం కనిపెట్టుకుని వున్నారు. సుమారు ఏడుగంటలకు మళ్ళీ కారు వచ్చింది. కారులోంచి చిదంబరం వెంట కుర్రాడుగాక మరో ఆడమనిషి కూడా దిగింది. సన్నగా యెండుకుపోయి వుంది. కాని మనిషి తెల్లని తెలుపు. ఏ పిక్చర్లోనూ నటించిన మనిషికాదు. సరికొత్త సరుకు.

"నా పిక్చర్లో పెద్ద మేకప్ ఏమీలేదు. మామూలు పాన్‌కేక్ వేస్తే చాలు. డ్రెస్సుకూడా మార్చక్కర్లేదు" అన్నాడు చిదంబరం.

సెట్టు మీదికి వెళ్ళారు. సెట్టేమో చిదంబరానికి కావలిసినట్టు సిద్ధంగా ఉంది.

"ఎంత సేపూ? గంటలో అయిపోతుంది" అన్నాడు చిదంబరం, చేతిలో ఉన్న గోల్డ్‌ఫ్లేక్ టిన్నులోనుంచి సెట్టుమీద ఉన్న వాళ్ళందరికీ తలా ఒక సిగరెట్టూ ఇస్తూ.

ముందు ఆమెను కుర్చీలో కూర్చోబెట్టి క్లోజప్ తీయించాడు. క్లోజప్[1]లో అనేక రకాల భావాలు ఆమెచేత అభినయం చేయించాడు.

---

1. క్లోజప్ : దృశ్యంలో పాల్గొనే వ్యక్తి తలను, మెడను కెమెరాతో చిత్రించడం.

"ఒక చిన్న డయలాగ్ టాకీ షాట్[1] తీస్తాం" అన్నాడు చిదంబరం రెండో విడత సిగరెట్లు పంచుతూ. టాకీ షాట్ తీశారు.

తరవాత ఆమె కుర్చీలో నుంచి లేచి వాకిలి దగ్గిరికి వెళ్ళటం మిడ్ షాట్[2] పానింగ్[3]తో సహా తీయించి మళ్ళీ సిగిరెట్లు పంచాడు. ఎందుకైనా మంచిదని వాకిలి గుండా గదిలోకి ఆమె రావటం మరొక షాట్, లాంగ్‌షాట్[4] తీయించాడు.

అప్పటికి అయిదువందల అడుగులు అయిపోయింది. మరి రెండు టాకీషాట్స్ తీసి టెస్టు ముగిస్తామన్నాడు. కుర్రవాడు పుస్తకంలో నుంచి పది పదిహేను వాక్యాలు విడిగారాసి ఆర్టిస్టు చేతికిచ్చాడు. వాటిని ఆమె అదివరకే కంఠస్థం చేసి ఉండాలి. రెండుసార్లు మోనిటరిచ్చి టేక్‌కు సిద్ధమయింది. రాత్రి పదిన్నరకు ఆ టేక్[5] కూడా అయిపోయింది.

"ఇంకా రెండు వందల అడుగుల నెగిటివ్[6] ఉంది," అన్నాడు శ్రీనివాసన్.

"కామెరాలో ఉండనివ్వండి. రేపు ఒకటి రెండు ఔట్‌డోర్ షాట్స్ కూడా తీసి నా భాగస్థులకు చూపుతాను. వాళ్ళకు మీ స్టుడియో పని గురించి ఐడియా వుంటుంది," అన్నాడు చిదంబరం.

మరునాడు స్టుడియో కాంపౌండులోనే మూడు షాట్లు తీశారు. ఆ ఆర్టిస్టే. అదే రోజారంగు చీరె. ఆ చీరెకు స్టుడియో వాళ్ళు "కంటిన్యుయిటీ" అని నామకరణం చేశారు. మూడూ టాకీ షాట్లే తీశారు.

"ఈ రీల్ త్వరలో డెవలప్[7] చేసి చక్కగా ప్రింట్ చేసి[8] ఇవ్వండి," అన్నాడు చిదంబరం.

చిదంబరం టెస్ట్[9] అని పేరుపెట్టి తన పిక్చర్లో ఏ పాతిక షాట్లో తీసేవాడనీ, ప్రస్తుతం అతని దగ్గర ఈ ఆర్టిస్టు తప్ప మరెవ్వరూలేరనీ, భాగస్వాములు కూడా లేరనీ, ఈ రీల్ చూపించి భాగస్వాములను సంపాదించి, డబ్బు తీసుకొని, స్టుడి

---

1. టాకీ షాట్ : శబ్ద దృశ్య చిత్రీకరణం.
2. మిడ్ షాట్ : దృశ్యంలో పాల్గొనేవ్యక్తి నడుము పైభాగాన్ని చిత్రం కెమెరాలో తీయడం.
3. పానింగ్ : Horizontalగా కెమెరాను తిప్పుతూ పోవడం.
4. లాంగ్‌షాట్ : పిక్చరు ఫ్రేములో మూడుభాగాలు నిలువుగా ఉండేట్లు దృశ్యంలో పాల్గొనే వ్యక్తిని కెమెరాలో చిత్రించడం.
5. టేక్ : ఒక కెమెరాలో తీసిన దృశ్యాన్ని ఒకేసారి రికార్డు చేయడం.
6. నెగటివ్ : వెలుగు నీడలు తలక్రిందులుగా పడే ప్రతిబింబం.
7. డెవలప్ : బొమ్మ కన్పించేటట్లు ఫిల్మును తయారుచేసే ప్రక్రియ.
8. ప్రింట్ : నెగటివ్ నుండి తీసిన ఛాయాచిత్రం.
9. టెస్ట్ : వెండి తెరకు పరీక్షించడం.

యోకు కొంత అడ్వాన్సిచ్చి, మిగిలిన ఆర్టిస్టులను బుక్ చేసి తతంగం నడిపిస్తాడని స్టుడియోలో పుకారు పుట్టింది.

ప్రింటు పట్టుకు పోయిన వారం రోజులకు చిదంబరం తిరిగి వచ్చాడు. స్టుడియోకు వెయ్యిరూపాయలు అడ్వాన్సిచ్చాడు. మర్నాడు సెట్టు వెయ్యమన్నాడు. అతను తాను తీసిన షాట్లు పదిమందికి చూపి తలా ఒక వెయ్యి అడ్వాన్సు తెచ్చాడన్నారు. చిదంబరమే ప్రొడ్యూసరు. అతనే దర్శకుడునూ. కుర్రవాడు కవీ, అసిస్టెంటూనూ, ఆ ఆడమనిషి హీరోయిన్.

కొత్త సెట్టు[1] మీద పని చెయ్యటానికి మరి ముగ్గురు నటులు వచ్చారు. అందులో ఒకడు హీరో. ముగ్గురూ సినిమాకు కొత్తవాళ్ళేగాని స్టేజి అనుభవం గలవాళ్ళు.

మా షూటింగు మాట ఏమైనా చిదంబరం షూటింగు మహాజోరుగా సాగింది. నెల పూర్తి అయ్యే లోపల పిక్చరు పూర్తి అవుతుందనీ, స్టుడియో బిల్లు చెల్లించే లోపల పిక్చరు విడుదల అవుతుందనీ పుకారు పుట్టింది.

చిదంబరం ఉద్దండుడు. ఒక షాట్ అయిపోయి రెండో షాట్‌కు లైట్లు అరెంజ్ చేసే లోపుగా అందరికీ సిగిరెట్లు అందించి, "ఎంతసేపూ పనేనా? పొగ ఆనందించండి. ఈ పాటి ఆనందమైనా లేకపోతే జీవితం దేనికి? అదే నా పిక్చర్‌లో సందేశం" అనేవాడు. ఇంకోవంక తన ఆర్టిస్టులను తెగ అదిలించి, "కమాన్, కమాన్. ఇన్ని రిహార్సల్సా? ఇక్కడి టెక్నీషియన్లు మనని చూసి నవ్వరూ?" అనేవాడు.

షూటింగు ప్రారంభమైన మూడు వారాలలోగా పదిహేడు పద్దెనిమిది రీల్స్ నెగిటివ్ షూట్ చేశాడు. ఎడిట్[2] చేస్తే పన్నెండు, పదమూడు రీల్స్ అవుతుందన్నారు. చూస్తున్న వాళ్ళకి కథ అయోమయంగా వున్నా షాట్లలో "ఎన్, జీ"లు[3] లేవు. అయిదారు పాటలున్నాయి. ఆ పాటలు అయిపోయేసరికి పిక్చరు కూడా అయిపోతుందని పుకారు పుట్టింది.

హీరో వేస్తున్నవాడికి స్నేహితులు సలహా ఇచ్చారు—డబ్బు విషయం జాగ్రత్త పడమని. తనకు ఎడ్వాన్సు కూడా ఏమీ ముట్టలేదని హీరో చల్లగా బయటపెట్టాడు. అతనికి కంగారు పుట్టింది. చిదంబరం దగ్గిరికి పోయి, "నా జీతం ఎంత? ఎప్పుడిస్తావు?" అని అడిగాడు.

"ఏం జీతం?" అన్నాడు చిదంబరం.

"నేనీ పిక్చర్లో నటిస్తున్నందుకు జీతం లేదా?" అన్నాడు హీరో.

---

1. సెట్ : సన్నివేశ చిత్రణకు సిద్ధంచేసిన రంగభూమి.
2. ఎడిట్ : కూర్పు.
3. షాట్లలో ఎన్,జీ : షాట్లలో No, good.

"ఉంటే నెలాఖరుకు వస్తుంది," అన్నాడు చిదంబరం.

"నాకు కొంత అడ్వాన్సు కావాలి!" అన్నాడు హీరో.

"ఎందుకు?" అన్నాడు చిదంబరం, "నీ ఖర్చులన్నీ నేనిచ్చుకుంటున్నానే!"

"ఇంటికి పంపాలి," అన్నాడు హీరో.

"నేను ఇంటి దగ్గిరనుంచి తప్పితెచ్చి ఈ పిక్చరు కోసం ధారపోస్తుంటే నాతో సహకరించకపోగా ఇంటికి పంపటానికి డబ్బు కావాలంటావా? నీకెవడు హీరో ఛాన్సిస్తాడు? ఇట్లాగేనా నువు నాకు కృతజ్ఞత చూపేది."

చిదంబరం వాలకం చూస్తున్నకొద్దీ హీరోకు అనుమానం హెచ్చసాగింది. వాడు బ్రహ్మాస్త్రం వేశాడు. "నాకు రెండు వందలిస్తేగాని నేను మేకప్ వెయ్యను," అన్నాడు.

బ్రహ్మాస్త్రం కాస్తా గడ్డిపోచ అయిపోయింది.

"నువు వేషం వెయ్యనక్కరలేదు. నీ వేషం అయిపోయింది. నువు పోవచ్చు. ఇక నీకు లాడ్జిలో భోజనం కూడా లేదు. నీకు తిరుగు రైలు ఖర్చుకూడా ఇవ్వను. నువు నామీద తిరుగుబాటు చేసినట్టు ఇంతమంది సాక్ష్యం వుంది. నీకేమైనా రావలసి వుంటే కోర్టుకు పోయి రాబట్టుకో!" అన్నాడు చిదంబరం.

హీరో తెల్లబోయినాడు. వాడికి జన్మలో మొదటిసారిగా దైవభీతి వంటిది ఒక భావం కలిగింది. స్టుడియోలో వాళ్ళ దగ్గర పదిరూపాయలు ముష్టెత్తి వాడు స్వగ్రామం వెళ్ళిపోయాడు.

త్వరలోనే చిదంబరం చిత్రం పూర్తి చేశాడు. రహస్యంగా డిస్ట్రిబ్యూటర్లను మాట్లాడాడు. పన్నెండువేలు అడ్వాన్సు పుచ్చుకున్నాడు. బాక్ గ్రౌండ్ సంగీతంతో సహా, బాక్ గ్రౌండ్ పాటలతో సహా ఫలానితేదీకి పదికాపీలు రిలీజిస్తానన్నాడు. అన్నతేదీకి కాపీలు వెళ్ళాయి. కాని వాటికి బాక్ గ్రౌండ్ మ్యూజిక్ లేదు. ఆ చిత్రాన్ని అట్లాగే రిలీజు చేశారు. అది రిలీజయిన మూడో రోజుకే ఇంజక్షన్ ఆర్డరు వచ్చి ఎక్కడి కాపీ అక్కడ నిలిపి వేశారు. కారణం అడ్వాన్సు పదివేలు తీసుకుని చిదంబరం ఎటో వెళ్ళిపోయాడు. అతనికి పదివేలిచ్చిన భాగస్వాములకు డిస్ట్రిబ్యూషన్ గొడవే తెలీదు. అసలింకో రెండు మూడు నెల్లకిగాని పిక్చరు పూర్తి కాదని వాళ్ళనుకుంటున్నారు. పత్రికలో ప్రకటనలు చూసి వాళ్ళు మేలుకున్నారు.

కాని ఏం లాభం, పిక్చరు పట్టి తుక్కు. వాళ్ళ డబ్బు వాళ్ళు మళ్లీ కళ్ళ చూడలేదు. చిదంబరం రంగూను వెళ్ళిపోయినాడన్నారు. అతన్ని గురించి నేను మళ్ళీ వినలేదు.

— ముద్రణ : కినిమా, ఆగస్టు, 1953.